

Kamusal alana giriş: ABD’de göçmenlerin vatandaşlığa geçiş deneyimleri*

Caroline B. Brettell¹

Özet

Daha önce 2015 Türk Göç Konferansı’nda Prag’da açılış konuşması olarak sunulmuş olan bu makalede, Brettell ABD’de Hintlilerin sivil topluma ve siyasete katılım süreçlerini ve vatandaşlık edinme süreçlerini tartışmaktadır. Dallas Fort Worths Metropol bölgesinde yaşayan Hindistan ve Vietnam doğumlu göçmenlerin ABD vatandaşlığına geçiş süreçlerini kültürel vatandaşlık kavramı çerçevesinde bölgede gerçekleştirdiği nitel saha çalışmasına dayanarak inceliyor. Toplumsal katılım bir süreçtir. Bu gözlemlerde bireyin bir yere yerleştikçe büyük sivil ve siyasi varlığı olan toplum derneklerinin etkinliklerine katılıyor olması; onun bir pratik toplumdandan diğerine doğru, yani Lave ve Wenger’in ileri sürdüğü gibi periferdeki bir konumdan merkeze doğru kayıyor olmasını nitelendiriyor. Ancak aynı zamanda bu etkinlikler, yeni göçmenlerin aidiyetlerini, Amerikan olmanın anlamını ve ne tür bir Amerikalı olmak istediklerini tartışarak nasıl kurguladıklarını da göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Kamusal alan; ABD’deki göçmenler; siyasi katılım süreci; vatandaşlık.

Giriş

Mumbai’de doğup 21 yaşında Amerika Birleşik Devletleri’ne (ABD) göç etmiş bir yazar olan Thrity Umrigar, son romanlarından biri olan *If Today be Sweet* (Bugün güzel geçse) (Harper Perennial 2008) romanına dair verdiği bir röportajında kitaptaki ana karakter Tehmina Sethna üzerine konuşur. Tehmina’nın kocası ölmüştür ve Tehmina, oğlu ve beyaz eşi Susan ve torun Cavas ile ABD de yerleşmek konusunda bir karar vermek zorundadır. Umrigar şöyle diyor:

“Tehmina’dan, orta yaşındayken kendisinin olan herşeyi –evi, ülkesi, komşuları, dostları- bırakması isteniyor. Oğlu da benzer bir süreçten bir kaç yıl önce geçmiş ancak o da annesine yardım edebilecek durumda değil. Bu tek başına yaşanması gereken bir süreç. Tehmina ABD’de yaşayıp yaşamamakla ilgili bu büyük soru ile cebelleşirken bir

¹ Prof. Dr. Caroline B. Brettell, Southern Methodist Üniversitesi, Antropoloji Bölümü, Dallas, Texas, Amerika Birleşik Devletleri. E-posta: brettell@smu.edu

* Bu makale ilk olarak 25 Haziran 2015 tarihinde Çek Cumhuriyeti’nin başkenti Prag’da düzenlenen Türk Göç Konferansı’nda sunulmuştur (Bkz. www.turkishmigration.com). İbrahim Sirkeci tarafından İngilizce’den Türkçe’ye çevrilmiştir.

de ABD’de bir yabancı olarak mı yoksa vatandaş olarak mı yaşamalı sorusu ile karşı karşıyadır. Vatandaşlık bağlanmak, katılım, dahil olmak demek. Komşunun iki genç ve sorunlu çocuğu ile kaderi belirlenir. Bu iki çocuğun dramı Tehmina’yi tercih yapmaya zorlar. Ya hep sınırda kalacak ve yabancı olarak yaşayacaktır. Ya da Amerika’daki hayatın tam ortasına atlayacaktır. Tehmina atlamaya karar verir. Bunu yaparken de, ondan öncekilerin sözlerini tutarak bu yeni ülkesindeki insanların hayatını varlığıyla güzelleştirir. İronik olan Amerikan banliyösündeki hayatın dokusunu inatla koruduğu Hintliliği ile genişletmesidir.”

Yazar Umrigar, Tehmina karakterinde ABD’de ve dünyanın pek çok yerindeki göçmenlerin ortaklaştığı kimlik sorunlarını yakalarken aynı zamanda vatandaş olma sürecini aktarır. Bu mesele, bugün geçmiş göç dalgalarında olduğu kadar önemli. Belki iletişimin ve ulaşımın bu kadar zenginleştiği ve anavatan ile çifte vatandaşlığın hızla yaygınlaştığı destinasyon siyaseti arasındaki ilişkiyi hızlandıran ağların olduğu bir dünyada daha da önemlidir.

Uzun yıllar, Dallas-Fort Worth metropol bölgesinde (bundan sonra DFW olarak kullanacağım) çeşitli göçmen grupları ve özellikle Hintli gruplar arasındaki araştırmalarımda aidiyet ve vatandaşlık ilişkisini inceledim. Bir Antropolog olarak bu konuyu daha iyi anlama arzusu, 2001 yılında Ulusal Bilim Fonu tarafından desteklenen disiplinlerarası bir proje de çalışırken ortaya çıktı. Projede amaç DWF bölgesindeki beş göçmen nüfus grubunun ekonomik, kültürel, toplumsal ve siyasi uyumlarının anlaşılmasını amaçlayan bir çalışma geliştirmektir. Ekipteki siyaset bilimci, bu beş gruptan 600 katılımcıya uyguladığımız soru kağıdının ‘siyasi uyum’ kısmını geliştirdi. Soruları insanlara rutin olarak oy verme, seçim kampanyası pankartlarını bahçelerine dikme, siyasetçilere mektup yazma, siyasi partilere bağışta bulunma veya bir adayın kampanyasına ev sahipliği yapma ve benzeri birçok konuyu kapsayan ulusal anket çalışmalarından geliştirdi, derledi. Pekçok nedenle bu sorulardan rahatsız oldum ve tatmin olmadım. Birincisi, bir göçmen ve sonradan vatandaş olmuş birisi olarak bu sorulardan çoğuna hayır diye yanıt vereceğimden emindim ve bu sorular benim siyasete ve kamusal alana ilgimi ya da katılımımı ölçmezdi. İkincisi, benim Hintli grupla ilgili katılımcı gözlemlerim odur ki, bölgeye yeni gelmiş kimselerle elde edebildiğim enformel konuşma fırsatlarında, göçmenlerin geniş sivil toplum alanında ve bir sürü başka yollarla katılım gösterdiklerini gördüm. Bu davranış kalıpları bana göre aidiyet, vatandaşlık ve sivil katılım süreçlerini anlamak için çok temeldiler. Bu bireyler, aynı Tehmina gibi sivil hayatın ortasına atıyorlardı.

Dolayısıyla daha yakında SUNNY-Buffalo Üniversitesinden antropolojist Debrah Reed Danahay ile yaptığımız ve *Civic Engagement* kitabımızın temelinde yatan bir çalışmada, göçmenlerin sivil becerileri öğrendikleri ve geliştirdikleri ortamları incelerken katılımcı vatandaşlığın bu diğer boyutlarını tespit etmeye çalıştık. Bu ortamları düşünürken, ‘pratik toplulukları’ modelini kullanmayı faydalı bulduk. Bunu az sonra açıklayacağım. Proje, DFW bölgesinde Meksikalılar ve Salvadorlulardan sonra en büyük iki göçmen grup olan Hintlileri

ve Vietnamlıları karşılaştırmaktadır. Vatandaşlık konuları ve sivil katılımı hakkında çok az şey yazılmış olan bu iki grup hakkında bir araştırma. Özellikle Asyalı nüfuslarla ilgili olarak bu soruları sormak giderek önemli hale geldi. Pew Araştırma Merkezi'nin 'Asyalı Amerikalıların Yükselişi' başlıklı çalışması, 2009 yılı itibarıyla, bir göçmen akımı olarak Asyalıların Hispanikleri solladığını gösterdi. Pek çok gözlemci bu genel olarak iyi eğitilmiş grubun ABD'nin toplumsal ve siyasi hayatına olası tesirinin potansiyel etkisine işaret ettiler.

Vatandaşlıktan sivil katılıma antropolojik yaklaşımlar

Yaklaşımımızı bir çerçeveye oturtmak için vatandaşlık kavramlarını kısaca tartışmanın faydalı olduğunu düşünüyoruz. Hukuk düşünürü Linda Bosniak'a (2000) göre vatandaşlığı tarif edebileceğimiz dört boyut vardır: yasal statü, haklar, siyasi etkinlik ile kimlik ve dayanışma. Yasal vatandaşlık, Bosniak'a göre "örgütlü siyasi bir topluma formel veya ismen üyelik" anlamına gelirken (sf.456) haklar olarak vatandaşlık, hakları "toplumsal üyeliğin ayırıcı unsuru" (sf.463-4) yapar. Siyasi etkinlik olarak tarif edildiğinde vatandaşlık, siyasi toplumun hayatına etkin katılıma vurgu yaparken (sf.470), kimlik ve dayanışma olarak vatandaşlıkta ise vurgu, "gruplarla ve diğer insanlarla sürdürdüğümüz bağlar ve dayanışmaya" (sf. 479) kayar. Bu tanımsal kategorilerin en az üçünde net olarak bir üniterlik varsayımı söz konusudur: tek birey ve tek ulus devlet. Vatandaşlık kuramının genelinde olduğu gibi bu kategoriler "ulus devlet'in deli gömleğine sarılmışlardır" (Ip, Inglis & Wu 1997: 382). Giderek önem kazanmaya başlamış olan sınırları aşan vatandaşlık olgusunu kavramazlar. Vatandaşlığı bir farklılaşma konumu olarak da kavramazlar. Araştırmamızda ikisini de dikkate aldık ve kültürel vatandaşlık kavramını kullanışlı bulduk. Renato Rosaldo ve William V. Flores (1997: 57) bunu, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Latinolar üzerine yaptıkları çalışmalarında kültürel vatandaşlığın "ulus devletin demokratik süreçlerine katılma anlamında aidiyet hakkından vazgeçmeden, ırk, etnisite veya anadil olarak baskın olan ulusal topluluğun normları itibarıyla farklı olma hakkı" olarak tanımlarlar. Bu yazarlar, göçmenlerin sıklıkla tanınma ve siyasi haklar kazanmak için kültürel ifade biçimlerine başvurmalarına işaret ederler. Kültürel vatandaşlık bizi sivil katılıma yakınlaştırır. Yani, kamusal alanda, tanınmayı sağlayan ve aynı zamanda yeni gelen göçmenlerce içselleştirilen vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirmeyi de içerecek biçimde katılımdır sivil katılım. Bundan daha net sivil katılımdan nasıl bahsedebiliriz?

Deborah ile birlikte sivil katılımı "bir toplum örgütü, toplumsal grup veya genel kamu yararına olacak şekilde bir birey veya ailenin öz çıkarının ötesinde bir amacı olan toplum etkinliklerine dahil olmak" olarak tanımlamayı uygun gördük.

Sivil (siyasal olanı da ekleyebiliriz) katılım cemiyet hayatının, göçmen toplulukları içinde gelişen gönüllü örgütler ve dinsel kurumlar gibi çeşitli alanlarında hayata geçer. Çok sık olmasa da, etnik toplum organizasyonları ve onların etkinliklerine katılımın, temelde etnik kimliği güçlendirmeye hizmet

ettiği ve belki de göçmenleri marjinalleştirdiği varsayılr. Biz çalışmamızda, tam aksine bu organizasyonlarda ve diğer göçmen toplum etkinliklerinde yer almanın, sivil becerileri kazanmaya ve Amerikan toplumuna daha geniş sivil katılıma yol açtığını ileri sürüyoruz.

Özellikle bu sivil öğrenme alanlarında pratik toplulukları modeli anlamlı hale geliyor. Yeniden vurgulayalım, çalışmamızda yeni gelen göçmenlerin sivil becerileri nasıl edindiklerini araştırıyorduk. Jean Lave ve Etienne Wenger (1991) tarafından geliştirilen bu analitik modelde vurgu, çıraklığa benzer bir süreç olarak öğrenme üzerinedir. Yani yaparak ve gözleyerek öğrenme. Yeni gelenler çevrede bir konumdan başlarlar ve daha sonra tam katılıma doğru ilerlerler. Göçmenler ve sivil katılım çalışmasında bu çerçeveyi benimserken Amerikan sivil hayatının çeşitli yerel pratik topluluklarından oluşmasının görünür olduğunu ileri sürüyoruz. Bu yerel pratik topluluklarının bir kısmı göçmenler tarafından da kurulmuştur. Bu pratik toplulukları yeni gelenlerin katılımını istiyor veya istemiyor olabilirler. Pratik toplulukları, enformel karşılıklı destek biçimlerinden organizasyonlara ve derneklere ve daha formel siyasi partilere kadar uzanan bir yelpazenin çeşitli noktalarında yer alabilirler. Her bir birey birden çok ve bazen örtüşen veya birbirleriyle ilişkili olan pratik topluluklarına katılabilir (Wenger 2006). Etnik odaklı pratik topluluklarına dahil olarak, göçmenler, kamusal alandaki diğer etkinlik formlarını etkileyebilir, bunlardan etkilenebilir ve dolayısıyla katılımcı vatandaşlara dönüşürler.

Çeşitli pratik topluluklarından etnografik örneklerimizi paylaşmadan önce kısaca Dallas-Fort Worth (DFW)’u anlatayım.

Yeni bir giriş mekânı olarak DFW

2010 ABD nüfus sayımına göre Texas’ta 4,1 milyon yabancı ülke doğumlu göçmen yaşamaktaydı. Bu Texas nüfusunun yüzde 16,4’ünü oluşturarak Texas’ı ABD eyaletleri arasında, en çok yabancı ülke doğumlu nüfus oranı sıralamasında yedinci sıraya yerleştirir. Texas’taki yabancı doğumlu nüfusun yüzde 73’ü Latin Amerika’dan; yüzde 19’u ise Asya’dandır. 1990’da göçmenlerin doğduğu ülkelerin başında Meksika, Vietnam ve El Salvador geliyorken 2010’da sırasıyla Meksika (60%), El Salvador (4,1%) ve Hindistan (4,0%) gelmektedir. Eyaletteki Hintli nüfusun artışı ülke genelindeki artışı da yansıtmaktadır. Bu artış, ABD medyasının da dikkatini çekmiştir.

1970’lerden başlayarak, DFW bölgesi göçmenler için cazibesi artan bir destinasyon olmuştur. 1970’te yüzde 7,9 olan yabancı doğumlu nüfus oranı, 2000’de yüzde 17’ye yükselmiştir. Bunların yüzde 70’i Amerika kıtasından ve yüzde 21’i Asya kıtasındandır. Bir başka ulusal eğilimi yansıtacak şekilde; bu yeni gelen göçmenlerin çoğu şehir merkezleri yerine doğrudan banliyölere yerleşmektedirler (Singer, Hardwick & Brettell, 2008). DFW gibi büyük bir metropol alanında farklı nüfuslar farklı ikamet / yerleşme örüntüleri göstermektedirler.

2000 nüfus sayımına göre, Dallas, Arlington, Fort Worth sayım bölgesinde 50 bin Hindistan ve 47 binin biraz üzerinde Vietnam doğumunun oturduğu tespit edildi. 2010 Nüfus sayımında ise 100 binin üzerinde Hindistan ve 72 binin biraz altında Vietnam doğumunun yaşadığı görülüyor. Bu, DFW bölgesindeki Asyalı nüfusun 21. Yüzyılın ilk 10 yılındaki nüfus artışının ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Bu iki göçmen grubu, göç etme mekanizması olarak açıkça farklı olduğunu göstermektedir. Vietnamlılar büyük oranda mülteci olarak gelirken Hintliler ekonomik ve eğitim amaçlı göçmen olarak geliyorlar. İki grup arasında ortalama gelir ve eğitim düzeyi olarak da farklar görülüyor (bkz. Brettell & Reed-Danahay, 2012). Ancak bu farklılıklara karşın kamusal alana giriş süreçleri ve sivil topluma katılımları açısından benzerlikler gösteriyorlar.

DFW bölgesindeki Hintlilerde sivil katılım ve pratik toplulukları

Buradan itibaren Hintlilerin DFW bölgesindeki sivil katılımlarını sağlayan farklı pratik topluluklarını tartışacağım ve yeri geldikçe Vietnamlılarla karşılaştırmalar yapacağım. İlk olarak dini topluluklara bakalım.

Dini topluluklar

Charles Hirschman (2004) Amerika’da göçmenlerin adaptasyonunda dinin rolüne değindiği bir makalesinde bize Amerika Birleşik Devletleri’ni kuran ilk göçmenlerin, adaptasyonları açısından esas olan din kurumlarında psikolojik ve toplumsal destek bulduklarını hatırlatır. Bu kurumlar göçmenlerin ‘Amerikalıya dönüşmesine’ yardım ediyor ve bir aidiyet ve kimlik geliştirmelerine destek oluyordu. Son on yılda, dini kurumların göçmen uyum sürecini nasıl kolaylaştırdığı, katılımcı demokrasiye hazırlıktaki ve dolayısıyla sivil katılımı teşvik edici rolü üzerine bilimsel ilgi bir hayli arttı (Eck 2001, 2007). Bir düşünürün belirttiği gibi “göçmenler, okul aile meclisine seçilmek için aday olmaya başlamadan çok daha önce, kendi kilise, cami veya tapınaklarının yönetim kuruluna aday olurlar” (Eck 2001:336).

Deborah ve ben DFW bölgesindeki Hintliler ve Vietnamlıları araştırırken, dini kurumlar çerçevesinde sivil katılımın tam da bu boyutlarını gözlemledik. Burada bazı benzerlikler ve farklılıkları kısaca aktaracağım.

1. Her iki grup için de dini pratikler Birleşik Devletler’deki farklı yaşam biçimine uymak amacıyla değişti. Vietnamlıların Budist tapınakları da Hintlilerin Hindu tapınakları da faaliyetlerini Pazar günlerine yoğunlaştırdılar. Bu değişiklik, toplumun geniş kesimlerinin etkinlikleriyle kendi etkinliklerini koordine etme çabası olduğunu gösteriyor. Bu aynı zamanda Birleşik Devletler’deki okul ve iş zamanlarına uygun pratik bir çözümdür.

2. Belki daha da önemlisi, Hristiyanlık da dahil dini çeşitliliği de düşünürsek, sıradan nüfusun kendi kutsal topluluklarının yönetiminde geldikleri köken ülkelerde olduklarından daha aktif görev üstlenmeleridir. Bu türden bir sivil katılımın öğrenilmesi, pratiğe dökülmesi sürecinde ve de demokratik davranış prensipleri açısından önemlidir.

3. Kiliseler ve tapınaklar üzerinden gençlerin katılımı da araştırmamızda karşılaştığımız bir başka konuydu. Liderlik becerilerinin öğretildiğini ve gençlerin, toplum hizmeti ve diğer kooperatif etkinlikler aracılığıyla daha geniş toplum kesimleri ile etkileşiminin teşvik edildiğini gördük.

4. Dini topluluklar içindeki sivil etkinlikler, pek çok dinsel gelenek için ortak olan dini inançlara dayalı kültürel kavramlar üzerine kuruluyordu. Hem Vietnamlılar hem de Hintliler için vakıf ve hayır işleri Hindu geleneği içinde yoksul ve acı çekene hizmet anlamına gelen *seva* veya Vietnam geleneğindeki sorumluluk anlamına gelen *trach nhiem* veya Hintli Müslümanlardaki İslamın şartlarından *zakat* gibi toplumsal sorumluluk kavramları üzerine dayanıyordu. Fakat bazı farklar da vardı.

Buna bir örnek, toplum hizmetlerinin sağlanmasına yönelik bakıştı. Hindu tapınağı toplum hizmetlerini kendi gruplarının üyelerinin ötesindeki insanlara da ulaşması için oldukça çaba harcarken bu Vietnamlıların tapınak ve kiliselerinde önemli görülmeyen bir etkinlikti. Vietnamlı mülteciler için toplum hizmetleri zaten mültecilere destek kurumları tarafından iyi koordine edilmekteydi. Ayrıca bu destekler, mülteciler gelmeye başladıktan hemen sonra başlamış olan karşılıklı destek programı dâhilinde ve kiliseler ve bağımsız dini örgütlenmeler ortaya çıkmadan çok önce başlamıştı. Bununla birlikte, Hintlilerden farklı olarak, Vietnamlıların tüm vakıf işleri ve toplumsal yardımları genel olarak anavatanlarındaki (yetimhaneler ve hastaneler gibi) işleri desteklemeye ya da kendi dini gruplarından insanları desteklemeyi hedeflemekteydi. Bu ulusötesi vatandaşlık pratiğinin bir kanıtıdır. İstisnai olarak, Katrina Fırtınası sırasında bu kurumlar da Hintli kurumlar gibi bu doğal afetten zarar gören herkese yardım etmek için kaynaklarını seferber ettiler. Vietnamlılar, ailelerinin kendilerine yardım etmelerini çok arzuluyorlar ve ilk geldiklerinde vakıf yardımı almak konusunda çok çekingenler.

Dolayısıyla, Hindular arasında yerli anaakım örgütler ile köprü kurma birlikte çalışma konusunda bilinçli bir çaba olduğunu gördük. Aynı durumu Plano camisinin 2004’ten itibaren oy verme yerine dönüştüğü Müslüman grupta da gördük. Bu, Katolik Kilisesi kendisini “anaakım” diye tanımlasa da, bazı kilise liderleri diğer etnik gruplarla kiliselerinde iletişim kuruyor olsalar da Vietnamlılar arasında çok daha az görülüyor.

Araştırmamıza katılan bazı Hintliler, kendi kiliselerinde yerine getirdikleri etkinliklerde kendini gösteren toplumsal vatandaşlık ve sivil görev kavramlarına hâkimdiler. Bunlar aynı zamanda “hayır işlerinin” “asimilasyon” sürecini nasıl hızlandırdığının farkındaydılar. Burada asimilasyon terimini kültürel pratikleri ve dini farkları terketmekten ziyade kabul edilme anlamında kullanıyoruz. Daha geniş Amerikan kamusal alanına girmek ve sivil sorumlulukları yerine getirmenin temeli olarak esas dini prensiplerin öne çıktığını gördük. Görüştüğümüz Hintliler daha çok “topluma geri vermek, borcunu ödemekten” bahsederken, ABD toplumunda artık çok tanıdık olan bu kavramı Vietnamlılar bilmiyorlardı ve bahsetmediler.

Bunun bir açıklaması pek çok birinci kuşak Vietnamlı mültecinin İngilizce becerilerinin olmaması ve bu tarz bir deyiş bilmelerin sağlayabilecek Amerikan argosuna hâkim olmamalarıdır. Ancak bu kavramı İngilizceleri iyi olmayanlara açıkladığımızda başkalarına destek olmanın ve size yardım edenlere yardım etmenin önemini bilindiğini gördük. Çoğu zaman bu deyiş açıklandığında Vietnamlı ebeveynler vakıf yardımları yoluyla “borçlarını geri ödediklerini” belirttiler.

Ancak “borcunu geri ödeme” nosyonu, toplumsal sorumluluktan bahsederken hediye verme metaforunu kullanmayı ima eder. Bu *seva* kavramına yakın görünse de Deborah, Vietnamlıların toplumsal sorumluluk biçimlerini yönlendiren *trach nhiem* kavramının, karşılıklıktan ziyade “iyi hissetme” ve başkalarına yardım etme yoluyla acı çekmenin sona erdirilmesi fikrine dayandığını gördük. Belki de birinci kuşak Hintlilerin, özellikle *seva* ahlakından etkilenmiş Hinduların, birinci kuşak Vietnamlı Amerikalıların sivil katılımlarından daha yaygın bir kalıp haline gelen “borcunu geri ödeme” retoriğine daha çabuk adapte olmalarının nedeni budur. Bu durum daha ziyade Vietnamlıların genç kuşakları arasında kabul görüyor. Dolayısıyla, iki nüfus grubumuz arasında toplumsal sorumluluğu yerine getirmek için dürtülerin farklı biçimde ifade edildiğini ve hayır işlerini geliştiren dini kurumların rolü anlamında ufak farklar yarattığını görüyoruz.

Vietnamlıların kiliseleri ve tapınakları, dini olanın ötesine geçen ortak tarih algısı, ortak kültürel geleneklere dayanan bir siyasi seferberliğe kaynak oluşturuyor. Biz araştırmamızda, örneğin Vietnamlı kültür kahramanlarının Katolik bir kilisede anma törenini belgeledik. Bu törene seçilmiş temsilciler davet edildi. Vietnam’da Budist bir rahibin cezalandırılmasının protesto edildiği bir foruma dönen bu tören tüm büyük Amerikan Vietnamlı kurumlarının dini liderlerini çekebildi. Bu etkinlikler formel siyasetin dini ifadelerle daha dolaylı da olsa ne kadar içiçe geçtiğini gösteriyor.

Farklı dini aidiyetlere sahip insanların bir arada çalıştıkları siyasi seferberlik, Hintliler arasında çok seyrek görülüyor. Hâlbuki 11 Eylül’den sonra bu camilerdeki etkinliklerin bir parçası olmuştu. Anavatan siyaseti bağlamında, Vietnam’daki duruma istinaden komünistler ve komünizm karşıtları olarak ortaya çıkan ayrışmada Katolik ve Budist mülteciler birlikte çalışmaya itiyor. Öte yandan Hintliler için ise durum tam tersine olarak anavatanındaki yüzyıllardır süren dinsel çatışmalar daha çok kutuplaştırıcı görünüyor. Dolayısıyla Hintli göçmenler, ya bu gerilimlerin, dinsel ayrımları gündeme getirmiyorlar ya da bunları mümkün ölçüde sıkı kontrol altında tutuyorlar. DFW bölgesinde, Hintliler, pan-Hindistan ve dinler üstü ortaklaşılan amaçlar etrafında laik örgütlerle çalışıyorlar. Ancak daha laik pan-Hindistan derneklerinde Hindistan’daki Hindu ya da Müslüman gruplara destek anlamına gelebilecek tüm etkinliklerden ve siyasi açıklamalardan uzak kalma çabası hâkim.

“Dini topluluğuyla katıldığı türden etkinlikeri vatandaşlık kavramıyla ilişkilendirmek istermiydin” diye sorduğumuz, 1978’de ilk geldiğinde Dallas’a yerleşmiş olan emekli yazılım uzmanı bir araştırma katılımcısı, bunun bir tür toplumsal vatandaşlık olduğunu ve ‘iktidar unsuru’ içeren siyasi vatandaşlıktan farklı olduğunu söyledi. Toplumsal vatandaşlığın bir geri dönüş , kazanç beklemeden başkalarına yardım etmek olduğunu söyledi ve: “Sadece kendi dininizden olanlara değil herkese yardım edersiniz” diyerek ekledi. Vatandaşlık konusunda düşüncelerini biraz daha sorguladığımızda, katılımcı önce iyi bir vatandaşın kanunlara uyması gerektiğini söyledi ancak daha sonra iyi bir vatandaşın toplum içinde etkin olması gerektiğini, bununla yaşadığı mahalledeki toplumu kastettiğini belirtti. Bu katılımcı net bir biçimde toplumsal pratik ve toplum hayatı içinde varolmaya dayalı bir vatandaşlık kavramı geliştirdi. Ancak sonunda, iyi vatandaşın oy vermesi gerektiğini ve kendisi gibi görüşü olanlara destek vermesi gerektiğini de ekledi.

Festivaller

Bizim araştırmamız ayrıca, bazılarına DFW’deki Asyalıların da dâhil olduğu ulusötesi faaliyetlere ve siyasi faaliyetleri de kapsamakta olmasına karşın sivil katılımın tamamen farklı bir örneğine değinmek istiyorum - toplum festivalleri. Bunlar kültürel gözükseler de hem sivil hem de siyasi alt metinler içerirler. Özellikle kitapta analiz ettiğimiz bir toplum etkinliğine odaklanacağım.

182

Her yıl, Kuzey Texas Hindistan Derneği iki toplum etkinliğine sponsorluk eder. Birincisi, İngiliz’lerin 1947 yılında Hindistan’ı terk edişlerinin yıl dönümü olan 15 Ağustos’taki Hindistan Bağımsızlık Günü (Anand Pazarı) ve diğeri 26 Ocak’ta Hindistan anayasasının kabulüne istinaden kutlanan Hindistan Cumhuriyet Günüdür. Bu kutlamalar, özellikle DFW bölgesindeki dağınık olarak yerleşmiş olan Hintli nüfusun önemli bir kısmını bir araya getirmekle birlikte bireylerin örgütlenme becerileri edindikleri, liderlik gösterdikleri, ve sivil katılım deneyimi kazandıkları pratik toplulukları olarak da görülebilirler. Buna ek olarak, bu festivaller katılımcılara siyasi alan hakkında ve kendi tarihleri hakkında bir şeyler öğrenme fırsatı sunuyor.

Çeşitli mekânlarda gerçekleştirilmesine rağmen, Hindistan Gecesi (India Nite), Ocak 2002’den beri, Dallas’ta büyük bir özel üniversite kampüsünde yaklaşık 2400 koltuklu büyük bir salonda yapılmaktadır. Temelde dans gösterileri yapılan bir gece etkinliği olan Hindistan Gecesi, ilkbahar aylarında Kuzey Teksas Hindistan Derneği (IANT) yönetim kurulu üyelerinden oluşan küçük bir planlama komitesinin biraraya gelmesiyle başlar. Etkinlik tarihi yaklaştıkça, IANT liderleri, üyeleri ve diğer gönüllülerin oluşturduğu gruplar gecenin organizasyonu için daha sık biraraya gelir. Bu işler, üniversiteyle sözleşme imzalanmasını, sahnede ve sahne arkasında çalışacakların sorumluluklarını belirleme ve örgütlemeyi, şirket sponsorluğu bulunmasını ve yemek servisi yapacak restoranlara karar verilmesini kapsar. Etkinlik için

duyurular şehrin her yerine asılır ve Hint radyo istasyonlarında duyurulur. Festival günü IANT, tüm üyelerine Hindistan Nite'ı hatırlatma mesajı gönderir.

Program saat 16'da başlar ve yaklaşık üç buçuk saat sürer. İkinci nesil Hintliler tarafından Star Spangled Banner şarkısının söylenmesiyle başlayan gece, daha sonra yaşlı bir gösteri sanatçısının Hint milli marşını okumasıyla devam eder. Toplantı salonunun iki tarafındaki ekranlarda sponsor şirketlerin reklam slaytları sürekli olarak gösterilir. Bu şirketler aynı zamanda biletlerin ve programın arka yüzünde de listelenmiştir. Slaytlarda sosyal mesajlar da yer alır. Örneğin birinde koruyucu ebeveyn olmanın yolları konusunda bilgi verilirken, bir diğesinde uyuşturucu ilaç kullanmanın tehlikelerine karşı uyarı bulunmaktadır. Son olarak, slaytlarda sık sık doğal afetler sonrasında çeşitli yardım çabalarına, örgüt tarafından yapılan önemli hayırsever katkıları çeşitli IANT etkinlikleri ve programlarına dair bilgi ve resimleri gösterilmektedir. Bu slaytlar bir yandan denek tanıtımı için kullanılırken, öte yandan buraya katılan Hintli yerel veya anaakım şirketlerin, genel olarak durumu iyi göçmen nüfusa ulaşması için bir fırsat sunar.

Dans gösterilerini sunan genç ikinci kuşak Hintliler, kendilerine sunulan bu imkandan dolayı genellikle 'müteşekkir' olurlar; “onlara topluma hizmet verme fırsatı verildiği için”, “topluma borçlarını geri ödeme fırsatı için” teşekkür ederler. Bir yıl, bir komite üyesi “ülkemize hizmet etmek, lordların lorduna hizmet etmek demektir. Dualarımız ve Irak'ta görev yapan tüm askerler için” dedi. Öğleden sonra daima yaşları 4-8 arasında olan en genç çocukların gösterileriyle başlar ve sonrasında akşam boyunca daha büyük çocuklar ile devam eder. Bazı danslar Hindistan'ın çeşitli bölgelerinde geleneksel halk danslarına dayanırken, bazıları “klasik tarzda”, ve diğerkleri ise daha çağdaş dans hareketleri ile geleneksel unsurların bir karışımını sunan ve katılımcıların genellikle aşına olduğu Bollywood filmlerinde kullanılan şarkılardır. Bazı danslar ise politik mesajlar verir ve vatansever hikayeler anlatır. Bir sene, dansçılar, Hint ve Amerikan bayrakları sallayarak gelmişlerdi. Dansın teması, her iki ülkenin artık anavatan olduğunu belirtmekteydi.

Akşam boyunca danslar daha törensel etkinlikler ile kesilir. Böylece, her yıl IANT ve Yönetim Kurulu üyeleri IANT'ın yeni seçilmiş başkanı ve varolan Başkanla birlikte sahneye çağrılır ve kitleye tanıtılır. Görevi devreden başkanın eşi de mutlaka tanıtılır. Eski başkan IANT'ın yıl boyunca başarılarını anlatan kısa bir konuşma yapar. Her yıl toplumda başarılı olmuş kimselere ödüller plaketter verilir. Örneğin bir sene, Hint kökenli bir üniversite öğrencisine, United Central Bank tarafından düzenlenmiş ihtiyaç temelli burs verilmiştir. Bir başka sene, yetenekli genç ödülünü genç bir Hintli doktor kazanmıştır. Kuzey Teksas'ta tıp okumuş ancak o zaman Kaliforniya'da yaşayan bu doktorun ödülünü almak için sahneye anne ve babası çıkmıştı. Yılın gönüllüsü ödülünü de, çeşitli toplum olaylarını gönüllü olarak kaydeden fotoğraf stüdyosu sahibi bir Hintli aldı. Üstün hizmet ödülü ise Taj Mahal İthalat şirketinin sahibine gitti. 2003 yılında, Bayan Alka Patel'e 12.000\$ bir çek verildi. Bayan Patel'in kocası

Mesquite’de çalıştığı benzin istasyonunda 11 Eylül saldırısından hemen sonra vurulmuştu. Toplum üyeleri, Patel’in iki çocuğunun eğitim masraflarına yardımcı olmak amacıyla kendi arasında para toplamıştı.

Son olarak, her yıl davet edilen bazı onur konukları bulunur. Bir sene, Hispanik kökenli olan FBI İlçe Müdürüne ödül verilmişti. Bir başka yıl da IANT Hindistan Gecesi’ne ev sahipliği yapan üniversitenin rektörüne ödül verdi. Bir kez de Hindistan’ın Houston Başkonsolosu onur konuğu oldu. Başkonsolos Hindistan Nite gibi etkinliklerin “Bizim başarılarımızı ve eksikliklerimizi düşünmemiz için fırsat olduğunu vurguladı. Biz mahkemeler, acılar ve trajedilerin yaşadık” [ama] “bugün muazzam bir iyimserlik ve yüksek güven seviyelerinde olduğumuzu görüyoruz. Hindistan, dünya sahnesinde önemli bir oyuncu olarak yükselmektedir”. Törenin sonunda kendisine, kendini özveriyle dünyadaki ve DFW bölgesindeki Hintlilere adadığını ifade eden bir plaket verildi.

Bazen davet edilen onur konukları ABD’deki Hintlilerin hem yerel hem de ulusal düzeyde artan siyasi sermayelerini göstermektedir. Bir sene, örneğin, ABD Kongresi’nde Hintli destek grubunun kurucusu olan Frank Pallone’a plaket verildi. Pallone, kültürel miraslarını yaymak ve topluma katılımlarını sürdürmek yönünde seyircileri teşvik etti. Hintlileri ABD’de benzersiz yapan yüksek eğitim düzeyine vurgu yapan Pallone, oy vermek için, seçilmişlere seslerini duyurmak, siyasi davranmak ve siyasete katılmak için, “bir sonraki adımı atın” mesajı verdi.

Kongre üyesi Pete Sessions da başka bir onur konuğu idi. Amerika ile Hindistan arasında bağları güçlendirmek ve ülkelerin terörle mücadelede işbirliğini sağlamaktan bahsetti. Hindistan ve ABD arasındaki benzerliklere dikkat çekti – “her iki ülke de demokrasi ile yönetiliyor, her iki ülke de çoğulcu, her iki ülke de hukukun üstünlüğüne inanmakta”. IANT’yi DFW metropolix bölgesine katkıları için överken törene katılan Hintlilere “Siz ülkemizin parçasısınız; sizinle daha iyiyiz; ortak bir gelecek vizyonuna sahibiz” dedi.

Hindistan Gecesi, ABD bağlamında sıfırdan kurulan ve toplum hizmeti ve politik katılımı teşvik eden etkileri olan bir toplumsal kültürel kutlamadır, festivaldir. İkinci kuşak gençler ve etkinliği destekleyen yerel girişimciler gibi, örgütün liderleri de izleyicilerin karşısına rol modeller olarak çıkar. Gece boyunca çeşitli kişiler yerel topluma veya insanlığa katkılarından dolayı tanıtılır ve ödüllendirilir. Konuşmak için sahneye çağrılanlar sadece ekonomik ve siyasi arenada Hintlilerin yükselen önemini vurgulamakla kalmaz, aynı zamanda sadece orada bulunmaları bile DFW bölgesinde Hintli göçmenlerin artan siyasi ve sosyal sermayelerini göstermektedir. Hindistan Gecesi, DFW bölgesinde yaşayan Hintliler için, IANT şemsiyesi altında anaakım siyasette bir yer edinme fırsatına dönüşmüştür. IANT, DFW bölgesinde yaşayan Hintliler ile geniş siyaset ve sivil alan arasında bağlantı kurma görevi görmektedir. Hindistan Gecesi (ve genel olarak Hindistan Derneği bünyesinde), hem perde arkasında,

hem sahnede, hem de etkinlikten önceki aşamalarda bölgesel köken farklılıklarının ve inanç farklılıklarının bir kenara bırakılarak birliğin vurgulandığı bir çaba söz konusudur. 11 Eylül sonrası dünyada bu birlik gösterisi, özellikle Amerikalı Hintli nüfusun bir kısmı Müslüman olduğu için özellikle önemli hale gelmektedir. Nihayet, Hindistan'ın Cumhuriyet olup kendi anayasasına kavuştuğu günün kutlaması kapsamında Hint Kültürünün de kutlandığı bu günde mutlaka Amerika'da Hintli olmak, ya da Hint kökenli Amerikalı olmaya ilişkin pek çok referans da bulunmaktadır.

Diğer etnik festivaller, kutlamalar ve anmalar gibi, Hindistan Gecesi gibi etkinlikler de genellikle kolayca sivil veya siyasi katılım açısından anlamı olmayan ve sadece etnik nostaljik ve sembolik anlamı olan etkinlikler olarak bir kenara atılır. Bir yandan bu etkinlikler "bir grubun kendini üyelerine ve üye olmayanlara tanıttığı organizasyonlar" iken; öte yandan, pratik toplulukları olarak, bu etkinlikler, örgütsel ve sivil becerileri öğrenme ve uygulama fırsatı sunan toplumsal alanlar sağlamaktadır. Hindistan Gecesi, Kuzey Teksas Hintliler Derneği'nin amaçlarını temsil etmektedir: "Kuzey Teksas bölgesinde yaşayan tüm üyelerimize ortak hedeflerine ulaşmak için, kaygılarını paylaşmak için ortak bir platform sunmak ve aynı zamanda toplumsal, kültürel, eğitsel ve hayırseverlik ortak çabaları teşvik etmek". Bu Hintlilerin farklı olma haklarını ifade edebildikleri bir mekan sağlamaktadır. Burası aynı zamanda Amerikalı olma ve hatta Amerikan sivil yaşamı ile ilgili hayal ettikleri şeylere uyum sağlama hakkını ifade ettikleri bir mekandır.

Sonuç

Araştırmamızın, incelediğimiz iki nüfus grubunun sivil becerileri nasıl edindikleri ve ABD'de kamusal alana nasıl katıldıklarına dair süreçlerde ilginç benzerlikler bulunduğunu ve aynı zamanda göçmenler ve mültecilerin sivil katılımları arasında önemli farklılıklar olduğunu, beşeri sermayeye (eğitim ve dil) ve bu nüfusların ABD iç politikasıyla ilgileri açısından farklılıklar olduğunu gösterdiğini söyleyelim.

İyi İngilizce konuşuyor olmaları Hintlilerin, Vietnamlılara göre, özellikle yerel düzeyde kamusal atılıma ilk katılımlarında daha rahat olmalarını sağlamaktadır. Hintliler kendi gönüllü ve dinsel örgütleri aracılığıyla "anaakım" olarak gördükleri örgütlerle proje bazında ortaklıklar kurmaktalar. Etnisite bazlı Lion örgütleri kurduklarını ancak aynı örgütün ulusal ve uluslararası kulüpleriyle de ilişki kurduklarını görüyoruz. Zamanı ve ilgisi olanların PTA veya yerel vatandaşlar konseyi gibi örgütlere katılmada dilden kaynaklı bir güvensizlik hissetmediklerini görüyoruz. Öte yandan Vietnamlıların ilk kuşaklarında çok kişinin dil bariyerini çok önemli gördüklerinin katılımcılar tarafından sıklıkla ifade edildiğini görüyoruz. Çok az sayıda Vietnamlının iyi İngilizceye sahip olarak geldiğini görüyoruz. Bu da birinci kuşakların okullar, yerel yönetimler, veya diğer sivil kurumlarda katılımını engelleyebilmekte. Bu aynı zamanda iş

imkanlarını da etkilemekte. Ancak dil bir buçukuncu ve ikinci kuşaklar için sorun olmamakta; bu kuşaklar artan şekilde liderlik rollerini almaktalar.

Bu bağlamda, hem Hintlilerin hem Vietnamlıların sivil katılımın dilini kapma kapasitelerinden etkilendik: 'Ekip çalışması', 'iyi komşuluk', 'topluma geri vermek', ve 'anaakım olana girmek' gibi kavramları nasıl kullandıkları ve davranışlarını buna göre şekillendirmeleri çarpıcı. Gerard Delanty (2002: 603) "vatandaşlığın önemli bir boyutunun insanların içindeki yaşadıkları toplumu anlamlandırma, kendilerinin onun içindeki yeri yorumlama ve davranış kalıpları geliştirmede kullandıkları dil olduğunu vurgular." Bizim araştırmamızın bu gözlemin destekler nitelikte. Dahası biz sivil katılım dilinin, söyleminin benimsenmesinin aynı zamanda bir kendi varlığını ve ona yönelik hakları talep etme (claims making) süreci içerdiğini ileri sürüyoruz. Hintli katılımcılar yukarıda bahsettiğimiz kalıpları kullanmada Vietnamlılara göre daha rahat iken ve bunları daha sıklıkla kullanırken Vietnamlıların da günümüz ABD'sindeki yaygın sivil katılım söylemini kullandıkları ortamlar mevcuttu. Hintlilerin rahatlığı kuşkusuz daha iyi İngilizce bilmeleri, eğitim düzeylerinin yüksekliği ve sosyal sınıf konumlarının bir yansımasıdır.

Başlangıçta vatandaşlığın bir amaç olarak tanımlanmamasının ancak sürekli bir evrim ve ilerleme süreci olarak algılanmasının daha doğru olacağını düşündüm. Bir toplum lideri, bizim çalışmamızın tarif edip analiz etmeye çalıştığı bu süreçsel yüzü ve sivil katılımın ve vatandaşlığın öğrenilen boyutlarını muhtemelen en iyi biçimde ifade ederek dedi ki:

"[Topluma katılım] bir süreçtir. İnsanlar öncelikle dinsel örgütlere katılırlar. Daha sonra Hintli toplum örgütlerine katılırlar. Daha sonra toplumun dışındaki örgütlere, bir üst düzeye geçerler; odalar, okul kurulları gibi anaakım örgütlere katılırlar. Bunlar bir birini kolaylaştıran tedicri aşamalıdır. Birinci kuşağın izlediği yol budur."

Bu gözlemden birey bir yere yerleştikçe büyük sivil ve siyasi varlığı olan toplum derneklerinin etkinliklerine katılıyor olması; bir pratik toplumundan diğerine doğru, yani Lave ve Wenger'in ileri sürdüğü gibi periferde bir konumdan merkeze doğru kayıyor olması kastedilmektedir. Ancak aynı zamanda bu etkinlikler, yeni göçmenlerin aidiyetlerini, Amerikan olmanın anlamı ve ne tür bir Amerikalı olmak istedikleri tartışması içinde nasıl kurguladıklarını da göstermektedir.

Kaynakça

- Bosniak, Linda (2000). "Citizenship Denationalized." *Indiana Journal of Global Legal Studies* 7: 447-509.
- Brettell, Caroline B. and Deborah Reed-Danahay (2012). *Civic Engagements: The Citizenship Practices of Indian and Vietnamese Immigrants*. Stanford: Stanford University Press.

- Delanty, Gerard (2002). "Two Conceptions of Cultural Citizenship: A Review of Recent Literature on Culture and Citizenship." *The Global Review of Ethnopolitics* 1 (3): 60-66.
- Eck, Diana L. (2001). *A New Religious America: How a "Christian" Country Has Become the World's Most Religiously Diverse Nation*. . San Francisco: Harper San Francisco.
- Eck, Diana L. (2007). "Religion ." In *The New Americans: A Guide to Immigration since 1965*, edited by Mary C. Waters and Reed Ueda, 214-27. Cambridge: Harvard University Press.
- Hirschman, Charles. (2004). "The Role of Religion in the Origins and Adaptation of Immigrant Groups in the United States." *International Migration Review* 38 (3): 1206-1233.
- Ip, David, Christine Inglis and Chung Tong Wu (1997). "Concepts of Citizenship and Identity among Recent Asian Immigrants in Australia." *Asian and Pacific Migration Journal* 6 (3-4): 363-384.
- Lave, Jean and Etienne Wenger (1991). *Situated Learning: Legimate Peripheral Participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosaldo, Renato (1994). "Social Justice and the Crisis of National Communities." In *Colonial Discourse/Postcolonial Theory*, edited by Francis Barker, Peter Hulme and Margeret Iverson, 239-52. Manchester: Manchester University Press.
- Rosaldo, Renato and William V. Flores (1997). "Identity, Conflict, and Evolving Latino Communities: Cultural Citizenship in San Jose, California." In *Latino Cultural Citizenship: Claiming Identity, Space and Politics*, edited by William V. Flores and Rina Benmayor, 57-96. Boston: Beacon Press.
- Singer, Audrey, Susan Hardwick, and Caroline B. Brettell (2008). *Twentieth-First Century Gateways: Immigrant Incorporation in Suburban America*. Washington, DC: The Brookings Institution.
- Wenger, Étienne (2006). Communities of Practice: A Brief Introduction. w.wenger.com/theory/communities_of_practice_intro.htm.

ABSTRACT

Entering the Public Sphere: The Citizenship Practices of US Immigrants

This paper originally delivered as a keynote speech at the Turkish Migration Conference 2015 in Prague, Czech Republic on June 25, 2015. It focuses on civic engagement, political participation and citizenship practices of Asian Indians in Dallas Fort Worth Metropolitan area drawing on qualitative field research material. Community participation is a process. Embedded in this observation is an understanding that as the individual branches out, he or she is becoming involved with associations with great civic and/or political presence, moving from one community of practice to another, and from a peripheral position to one of greater participation to invoke the ideas of Lave and Wenger. But equally, these activities illustrate how new immigrants construct their own sense of belonging as they engage with and interpret what it means to be an American and what kind of an American they want to be.

Keywords: Public sphere; integration; citizenship; immigrants in the US